

P9_TA(2024)0316

Felhatalmazáson alapuló jogi aktussal szembeni kifogás mellőzése: új élelmiszerek – a „mesterséges nanoanyagok” fogalommeghatározása

Az Európai Parlament 2024. április 24-i állásfoglalása az új élelmiszerekről szóló (EU) 2015/2283 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a „mesterséges nanoanyagok” fogalommeghatározása tekintetében történő módosításáról szóló, 2024. március 14-i felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletről (C(2024)01612 – 2024/2691(DEA))

(C/2025/3742)

Az Európai Parlament,

- tekintettel az új élelmiszerekről szóló (EU) 2015/2283 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a „mesterséges nanoanyagok” fogalommeghatározása tekintetében történő módosításáról szóló, 2024. március 14-i felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletről (C(2024)01612),
- tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 290. cikkére,
- tekintettel az új élelmiszerekről, az 1169/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 258/97/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és az 1852/2001/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2283 európai parlamenti és tanácsi rendeletre ⁽¹⁾ és különösen annak 31. cikkére és 32. cikkének (6) bekezdésére,
- tekintettel a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról, az 1924/2006/EK és az 1925/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról és a 87/250/EGK bizottsági irányelv, a 90/496/EGK tanácsi irányelv, az 1999/10/EK bizottsági irányelv, a 2000/13/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, a 2002/67/EK és a 2008/5/EK bizottsági irányelv és a 608/2004/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 1169/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre ⁽²⁾ és különösen annak 18. cikke (3) bekezdésére,
- tekintettel az élelmiszer-adalékanyagokról szóló, 2008. december 16-i 1333/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre ⁽³⁾,
- tekintettel az 1333/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet II. mellékletének az élelmiszer-adalékok uniós jegyzékének létrehozásával történő módosításáról szóló, 2011. november 11-i 1129/2011/EU bizottsági rendelettel ⁽⁴⁾, valamint az élelmiszer-adalékanyagokról szóló 1333/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet III. mellékletének az élelmiszer-adalékokban, élelmiszerenzimekben, élelmiszer-aromákban és tápanyagokban való használatra jóváhagyott élelmiszer-adalékok uniós jegyzékének létrehozásával történő módosításáról szóló, 2011. november 11-i 1130/2011/EU bizottsági rendelettel ⁽⁵⁾ létrehozott uniós jegyzékekre,
- tekintettel az élelmiszer-adalékanyagokról szóló 1333/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerint jóváhagyott élelmiszer-adalékanyagok újraértékelésére kidolgozott program létrehozásáról szóló, 2010. március 25-i 257/2010/EU bizottsági rendeletre ⁽⁶⁾,
- tekintettel eljárási szabályzata 111. cikkének (3) bekezdésére,
- tekintettel a Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottság állásfoglalási indítványára,
- A. mivel az 1169/2011/EU rendelet 18. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy a fogyasztók tájékoztatása céljából az élelmiszerek mesterséges nanoanyag formájában jelen lévő valamennyi összetevőjét egyértelműen fel kell tüntetni az összetevők között; mivel ennek megfelelően az 1169/2011/EU rendelet meghatározza az (EU) 2015/2283 rendelet 3. cikke (2) bekezdésének f) pontjában szereplő „mesterséges nanoanyagok” fogalmát;

⁽¹⁾ HL L 327., 2015.12.11., 1. o.

⁽²⁾ HL L 304., 2011.11.22., 18. o.

⁽³⁾ HL L 354., 2008.12.31., 16. o.

⁽⁴⁾ HL L 295., 2011.11.12., 1. o.

⁽⁵⁾ HL L 295., 2011.11.12., 178. o.

⁽⁶⁾ HL L 80., 2010.3.26., 19. o.

- B. mivel az (EU) 2015/2283 rendelet 31. cikke felhatalmazza a Bizottságot, hogy a rendelet céljainak elérése érdekében felhatalmazáson alapuló jogi aktusok útján igazítsa ki és módosítsa a „mesterséges nanoanyagok” említett rendelet szerinti fogalom meghatározását az új műszaki és tudományos fejlődés vagy a nemzetközileg elfogadott fogalom meghatározások fényében;
- C. mivel az 1129/2011/EU és az 1130/2011/EU rendelettel létrehozott átfogó uniós jegyzékek meghatározzák azokat az élelmiszer-adalékanyagokat, amelyek használata az 1333/2008/EK rendelet hatálybalépése előtt az abban foglalt rendelkezéseknek való megfelelés ellenőrzése után megengedett volt;

A fogalom meghatározás következményei

- D. mivel a „mesterséges nanoanyagok” felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletben szereplő fogalom meghatározása fogja meghatározni, hogy az adott élelmiszer címkéjén az 1169/2011/EU rendelet 18. cikke (3) bekezdésének megfelelően fel kell-e tüntetni a „[nano]” szót az összetevők felsorolásában;
- E. mivel a felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet célja a jelenlegi fogalom meghatározásból eredő értelmezési nehézségek kezelése, mégpedig oly módon, hogy objektív elemeket vezet be annak megállapítására, hogy egy nanoanyag „mesterséges”-e vagy sem, például azáltal, hogy a „szándékosan előállított [anyag]” kifejezés helyébe a „gyártott” szó lép;
- F. mivel a felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet kizárja, hogy az élelmiszerekben nanoanyagoknak minősüljenek a nem szilárd halmazállapotú részecskék, például a micellák, a liposzómák vagy az emulziókban lévő, nanotartományba eső cseppek, valamint azok az összetevők, amelyek 50 %-nál kevesebb 100 nm-nél kisebb méretű részecskét tartalmaznak;
- G. mivel a nanotartományba eső részecskékre vonatkozóan javasolt legalább 50 %-os alapértelmezett küszöbérték önkényes és alacsonyabb szintű védelmet nyújt, mint az (EU) 2015/2283 rendeletben szereplő fogalom meghatározás egyes tagállamok, például Franciaország által adott értelmezése; mivel az említett rendelet a 100 nm-nél kisebb részecskék esetében nem vesz fontolóra a méreteloszlásra vonatkozó küszöbértéket;
- H. mivel a javasolt fogalom meghatározás potenciálisan sok nanoanyagot kizárna az 1169/2011/EU rendelet hatálya alól, amelyekre így nem vonatkozna a „[nano]” címkézési kötelezettség; mivel a Bizottság indokolásának 3. pontjában jelzi, hogy „korlátozott számban vannak jelen az élelmiszerekben olyan anyagok, amelyek bizonyos hányadban nanorészecskékből állnak, és ezen anyagok – legalább többségükben, sőt feltételezhetően kizárólag – nem új élelmiszerek”, és hogy „a felhatalmazáson alapuló jogi aktus lehetséges hatásai ezért csak nagyon elenyésző számú anyagot érintenek”;
- I. mivel jelenleg az élelmiszerekben éppen az élelmiszer-adalékok lehetnek jelen nanoanyagok formájában; mivel a francia Nemzeti Élelmiszer-, Környezet- és Munkabiztonsági Ügynökség (ANSES) 37 nanoanyagot sorolt fel, amelyeket több mint 900 élelmiszeripari termékben használnak⁽⁷⁾; mivel a fogyasztói szervezetek és nem kormányzati szervezetek (az Agir pour l'Environnement⁽⁸⁾, a Que Choisir⁽⁹⁾, a 60 Millions de consommateurs⁽¹⁰⁾ és az AVICENN⁽¹¹⁾ Franciaországban, a Foodwatch⁽¹²⁾ és a Bund⁽¹³⁾ Németországban, a Testachats⁽¹⁴⁾ Belgiumban, az Altroconsumo⁽¹⁵⁾ Olaszországban és az OCU Spanyolországban⁽¹⁶⁾) által végzett vizsgálatok több ízben mutatták ki olyan élelmiszer-adalékanyagok jelenlétét, amelyek jelentős hányadban tartalmaznak nanorészecskéket, például a tejtermékekben, sütőipari termékekben és egyes reggeli gabonapelyhekben használt vas-oxid élelmiszer-színezék (E172) az 50 %-os küszöbértéknél kisebb mennyiségben tartalmazhat nanorészecskéket; mivel ez azt mutatja, hogy az a tény, hogy a címkén egyes élelmiszer-összetevőket nem tüntetnek fel megfelelően a „[nano]” szóval, elsősorban a hatályos jogszabályok végrehajtásának hiányára, és sokkal kevésbé értelmezési nehézségekre vezethető vissza;
- J. mivel egy, az Európai Vegyianyag-ügynökség megbízásából készült 2020. évi tanulmány szerint a polgárok igénylik a nanoanyagokat tartalmazó mindennapi termékek címkézésének javítását⁽¹⁷⁾;

⁽⁷⁾ <https://www.anses.fr/fr/content/nanomateriaux-dans-l'alimentation-premiere-application-de-la-methodologie-devaluation-des>.

⁽⁸⁾ <https://www.agirpourenvironnement.org/communiqués-presse/enquete-exclusive-des-analyses-revelent-la-presence-de-nanoparticules-dans-3980/>.

⁽⁹⁾ <https://www.quechoisir.org/enquete-nanoparticules-taille-mini-doutes-maxi-n50748/>.

⁽¹⁰⁾ https://bibliotheque.60millions-mag.com/detail/publication/detail-top-right/561?issue_id=113421&switch_toc=archive.

⁽¹¹⁾ <https://veillenanos.fr/wp-content/uploads/2023/01/Rapport-test-EN-20230113.pdf>.

⁽¹²⁾ <https://www.foodwatch.org/de/potenziell-krebserregender-farbstoff-in-backzutaten-von-dr-oetker>.

⁽¹³⁾ https://www.bund.net/fileadmin/user_upload_bund/publikationen/chemie/nanotechnologie_in_lebensmitteln_hintergrund.pdf.

⁽¹⁴⁾ <https://www.test-achats.be/sante/sante-au-quotidien/produits-testes/news/nanoparticules-affichage>.

⁽¹⁵⁾ <https://www.altroconsumo.it/alimentazione/sicurezza-alimentare/news/nanoparticelle>.

⁽¹⁶⁾ <https://www.ocu.org/toda-la-informacion?type=magazine-articles&magazine=ocu%20compra%20maestra&year=2019>.

⁽¹⁷⁾ <https://echa.europa.eu/-/what-do-eu-citizens-think-about-nanomaterials->.

Az ajánlásokkal és az új tudományos eredményekkel fennálló ellentmondások

- K. mivel a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló 1169/2011/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a „mesterséges nanoanyag” fogalom meghatározása tekintetében történő módosításáról szóló 2013. december 12-i, felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletről szóló, 2014. március 12-i állásfoglalásában ⁽¹⁸⁾ az Európai Parlament kifogást emelt egy nagyon hasonló, szintén 50 %-os küszöbértéket tartalmazó és az összes élelmiszer-adalékanyagot kizáró fogalom meghatározással szemben, figyelembe véve, hogy a fogalom meghatározás „ellentétes” volt „az irányelv azon alapvető céljával, hogy a fogyasztók egészségének és érdekeinek magas szintű védelmére törekedjen azáltal, hogy a végső fogyasztók számára alapot biztosít a tájékozott választáshoz”; mivel az Európai Parlament felkérte a Bizottságot, hogy nyújtson be új, felhatalmazáson alapuló jogi aktust, amely figyelembe veszi a Parlament álláspontját;
- L. mivel az 1333/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet II. és III. mellékletében felsorolt élelmiszer-adalékanyagok specifikációinak meghatározásáról szóló 231/2012/EU rendelet mellékletének a titán-dioxid (E 171) specifikációi tekintetében történő módosításáról szóló bizottsági rendelettervezetről szóló, 2020. október 8-i állásfoglalásában ⁽¹⁹⁾ az Európai Parlament kifogást emelt egy olyan bizottsági rendelettervezettel szemben, amely engedélyezte azokat az élelmiszer-minőségű titándioxid(E171)-tégeket, amelyek 50 %-nál kevesebb 100 nm-nél kisebb részecskét tartalmaznak;
- M. mivel az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság azt ajánlotta, ⁽²⁰⁾ hogy „a biztonsággal kapcsolatos jelenlegi bizonytalanságokra való tekintettel az ajánlásban jelenleg javasolt (50 %-os) helyett az élelmiszerekkel kapcsolatos alkalmazások esetében a nanorészecskék számára vonatkozóan alacsonyabb, pl. 10 %-os küszöbértéket lenne indokolt fontolóra venni”;
- N. mivel a tudományos szervezetek, hatóságok, nem kormányzati fogyasztói és környezetvédelmi szervezetek és szakszervezetek olyan fogalom meghatározást szorgalmaztak a Bizottság konzultációs folyamata során, amely magában foglalná az összes – akár gyártott, akár szándékolatlanul előállított, akár természetes – anyagot, és a darabszám szerinti részecskeméret-eloszlás tekintetében 10 %-os alapértelmezett küszöbértéket tartalmazna;
- O. mivel 2014 óta új tudományos eredmények és ismeretek igazolják, hogy a nanoanyagok képesek átjutni a fiziológiai akadályokon, és gyakran veszélyesebbek, mint a mikro- vagy makroméretű anyagok ⁽²¹⁾;
- P. mivel az ANSES 2023 áprilisában részletes jelentést tett közzé ⁽²²⁾, amelyben megállapítja, hogy a nanoanyagoknak a 2022. június 10-i bizottsági ajánlásban ⁽²³⁾ szereplő fogalom meghatározása – amely alapul szolgált a „mesterséges nanoanyagok” (EU) 2015/2283 rendeletben szereplő fogalom meghatározásának felülvizsgálatához – az ágazatspecifikus rendeletekben, különösen az élelmiszer-ágazatban hátrányos lenne az egészségügyi és környezeti kockázatok megelőzése szempontjából; mivel az ANSES hangsúlyozta, hogy a „[nano]” fogalmának horizontális meghatározásában szereplő, a nanorészecskék számára vonatkozó 50 %-os küszöbérték „nem szilárd tudományos érveken alapul”, és azt ajánlotta, hogy alacsonyabb értéket állapítsanak meg e küszöbértékre vonatkozóan;
- Q. mivel az élelmiszerek nanoösszetevőinek a nanorészecskék számára vonatkozó 10 %-os küszöbérték alapján történő kimutatása megvalósítható, mivel a francia Versenypolitikai, Fogyasztóvédelmi és Csalás Elleni Főigazgatóság [Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes] jelenleg is ezt a küszöbértéket alkalmazza ellenőrzési tevékenysége során ⁽²⁴⁾;

Az elővigyázatosság elve

- R. mivel az EUMSZ 191. cikkének (2) bekezdése az Unió egyik alapelveként határozza meg az elővigyázatosság elvét;
- S. mivel az EUMSZ 168. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy „valamennyi uniós politika és tevékenység meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészségvédelem magas szintjét”;
1. kifogást emel a felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelettel szemben;
 2. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Bizottságnak, és értesítse arról, hogy a felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet nem léphet hatályba;
 3. úgy véli, hogy a felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet nem egyeztethető össze az (EU) 2015/2283 rendelet céljával és tartalmával, és hogy túllépi az említett rendelet 31. cikkében a Bizottságra ruházott hatáskört;

⁽¹⁸⁾ HL C 378., 2017.11.9., 92. o.

⁽¹⁹⁾ HL C 395., 2021.3.29., 28. o.

⁽²⁰⁾ <https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/assets/corporatenanotechnology121003.pdf>.

⁽²¹⁾ <https://veillenanos.fr/en/dossier/nanos-and-health/nanos-health-risks/>.

⁽²²⁾ Az Anses véleménye (2023): Definition of nanomaterials: analysis, challenges and controversies [A nanoanyagok fogalom meghatározása: elemzés, kihívások és ellentmondások], <https://www.anses.fr/en/system/files/AP2018SA0168RaEN.pdf>.

⁽²³⁾ A Bizottság ajánlása (2022. június 10.) a nanoanyag fogalmának meghatározásáról (HL C 229., 2022.6.14., 1. o.).

⁽²⁴⁾ Anses (2020): Nanomatériaux dans les produits destinés à l'alimentation. Rapport d'expertise collective, <https://www.anses.fr/fr/system/files/ERCA2016SA0226Ra.pdf> (86. o.).

4. sajnálja, hogy a javasolt 50 %-os küszöbérték nem veszi figyelembe a műszaki és tudományos fejlődést;
 5. felszólítja a Bizottságot, hogy alkalmazza az elővigyázatosság elvét, biztosítsa a fogyasztók biztonságát és tájékoztatását, valamint vegye figyelembe az „Egy az egészség” koncepciót;
 6. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, valamint a tagállamok kormányainak és parlamentjeinek.
-